

וַיְחִי יַעֲקֹב וְגו', רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה) ^ס וְעַמּוֹךְ פָּלֵם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ וְגו', זַכָּאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, יִתִּיר מִכָּל עַמּוּיָן עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְכִים וּמַזְלוֹת, דְּקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא קָרָא לֹון צַדִּיקִים. לְאַחֲסִין לֹון יְרוּתַת עֲלָמִין בְּעֲלָמָא דְאַתִּי, לְאַתְעֲנַגָּא בְּהוּא עֲלָמָא, פְּמָה דְכְּתִיב, (ישעיה נח) אֲזַ תִּתְעַנֵּג עַל ה'. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּמִתְדַבְּקִין בְּגוּפָא דְמִלְכָּא, דְּכְּתִיב, (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, וְעַמּוֹךְ פָּלֵם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, הַאי קָרָא רַזָּא עֲלָאָה אִיהוּ בֵּין מַחְצְדֵי חַקְלָא, דְּהָא בְּרַזָּא דְאַגְדָּתָא תְּנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן. דְּאַחֲסַנְתָּ יְרוּתָא עֲלָאָה דְּהֵיִיא אֶרֶץ, לִית מָאן דִּירִית לָהּ, בַּר הַהוּא דְאַקְרִי צַדִּיק. (ס"א דְהָא אֶרֶץ, וְלִית מָאן דִּירִית לָהּ, בַּר הַהוּא דְאַקְרִי צַדִּיק, דְּהָא צַדִּיק יְרִית לְמַטְרוֹנִיתָא וְדָאִי) דְּהָא מַטְרוֹנִיתָא בֵּיהּ אֲתַדְבָּקַת לְאַתְבְּסָמָא, וְצַדִּיק יְרִית לְמַטְרוֹנִיתָא וְדָאִי.

אוּף הַכָּא, בְּחִבְיבוּתָא דְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְיִשְׂרָאֵל, אָמַר, וְעַמּוֹךְ פָּלֵם צַדִּיקִים, וּבְגִין כֶּף לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, אֲתַחֲזוֹן לְיְרִית לְמַטְרוֹנִיתָא. מָאִי טַעְמָא אַקְרוֹן צַדִּיקִים, וּמָאִי טַעְמָא יְרִיתִין לְמַטְרוֹנִיתָא. בְּגִין דְּאַתְגַּזְרוּ. פְּמָה דְתַנִּינָן, כָּל מָאן דְּאַתְגַּזְרוּ, וְעִיִּיל בְּהָאִי (ס"א בְּרִית קְדִישָׁא וְעִיִּיל בְּהָאִי) אַחֲסַנְתָּ, וְנִטִּיר לְהָאִי בְּרִית, עָאֵל וְאַתְדַבֵּק בְּגוּפָא דְמִלְכָּא, וְעָאֵל בְּהָאִי צַדִּיק. וּבְגִינֵי כֶף אַקְרוֹן צַדִּיקִים, וְעַל דָּא לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. מָאִי אֶרֶץ, דָּא אֶרֶץ הַחַיִּים.

אַהֲרָר וְאָמַר, נִצֵּר מְטַעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְפָּאָר. נִצֵּר מְטַעֵי, עֲנַפֵּי עֲנַפִּים, וְנִטְעָא מְאִינוֹן עֲנַפִּין, דְּנִטְעָא קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא כַּד בְּרָא

וַיְחִי יַעֲקֹב וְגו'. רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה ס) וְעַמּוֹךְ פָּלֵם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ וְגו'. אֲשֵׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל אַמּוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְכִים וּמַזְלוֹת, שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא קָרָא אוֹתָם צַדִּיקִים לְהוֹרִישׁ לָהֶם יְרִשַׁת עוֹלָמִים בְּעוֹלָם הַבָּא, לְהַתְעַנֵּג בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (ישעיה נח) אֲזַ תִּתְעַנֵּג עַל ה'. מָה הַטַּעַם? בְּגַלְל שְׁנֵדְבָקִים בְּגוּף שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שְׁכַתּוּב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, וְעַמּוֹךְ פָּלֵם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, פְּסוּק זֶה הוּא סוּד עֲלִיּוֹן בֵּין קוּצְרֵי הַשָּׂדֶה, שְׁהָרִי בְּסוּד הָאֲגָדָה שְׁנֵה רַבִּי שְׁמַעוֹן שִׁירֶשֶׁת הַיְרֶשֶׁה הַעֲלִיּוֹנָה שֶׁל אוֹתָהּ אֶרֶץ, אֵין מִי שִׁיּוֹרֵשׁ אוֹתוֹ פְּרָט לְאוֹתוֹ שְׁנִקְרָא צַדִּיק. [שֶׁל הָאֶרֶץ הוּא, וְאֵין מִי שִׁיּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ פְּרָט לְאוֹתוֹ שְׁנִקְרָא צַדִּיק, שְׁהָרִי הַצַּדִּיק יוֹרֵשׁ אֶת הַגְּבִירָה וְדָאִי] שְׁהָרִי הַגְּבִירָה נִדְבָּקַת בּוֹ לְהַתְבַּשֵּׁם, וְהַצַּדִּיק יוֹרֵשׁ וְדָאִי אֶת הַגְּבִירָה הַזֶּה.

אַף כָּאן, בְּחִבְיבוּתוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְיִשְׂרָאֵל אָמַר וְעַמּוֹךְ פָּלֵם צַדִּיקִים. וְלִכֵּן לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, רְאוּיִים לִירֵשׁ אֶת הַגְּבִירָה. מָה הַטַּעַם נִקְרָאוּ צַדִּיקִים, וּמָה הַטַּעַם יוֹרְשִׁים אֶת הַגְּבִירָה? מְשׁוּם שְׁנַמּוּלוּ, כְּמוֹ שְׁשַׁנִּינוּ, כָּל מִי שְׁנַמּוּל וְנִכְנַס [בְּבְרִית הַקְדֵּשׁ וְנִכְנַס בּוֹ] בִּירֶשֶׁה זֶה וְשָׁמַר אֶת הַבְּרִית הַזֶּה, נִכְנַס וְנִדְבֵק בְּגוּף הַמֶּלֶךְ וְנִכְנַס בְּצַדִּיק זֶה, וְלִכֵּן נִקְרָאוּ צַדִּיקִים, וְעַל כֶּף לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. אֵיזוֹ אֶרֶץ? זֶה אֶרֶץ הַחַיִּים.

חֹזֵר וְאָמַר, נִצֵּר מְטַעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְפָּאָר. נִצֵּר מְטַעֵי - עֲנַף מְאוֹתָם עֲנַפִּים שְׁנִטְעָא הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא כְּשֶׁבְרָא אֶת הָעוֹלָם, שְׁכַתּוּב (בראשית א) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים

גן בעדן מקדם, וארץ זו היא אחד מהם, ומשום כך נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

דבר אחר ועמו כלם צדיקים - זה יעקב ובניו שירדו מצרימה בין עם קשי ערף, ונמצאו כלם צדיקים, ולכן כתוב לעולם יירשו ארץ, שמשם עלו לרשת את הארץ הקדושה.

ויחי יעקב בארץ מצרים. למה פרשה זו סתומה? רבי יעקב אמר, בשעה שמת יעקב, נסתמו עיניהם של ישראל. רבי יהודה אמר, שאז ירדו לגלות והשתעבדו בהם.

רבי שמעון אמר, מה כתוב למעלה? וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד, וכתוב ויחי יעקב, שלא ראוי להפריד בין זה לזה. מה הם עומדים בתפנוקים של מלכים ומקבלים לעצמם ענג וכסופים, אף יעקב גם עומד בתפנוקי מלכים בענג וכסוף לעצמו, לא נפרד זה מזה.

ובא נקרא ויחי, שהרי כל ימיו לא נקרא ויחי, משום שכל ימיו היו בצער, בצער נמצאו, כתוב עליו (איוב א) לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז. אחר שירד למצרים נקרא ויחי. ראה את בנו מלך, ראה את כל בניו צדיקים וכלם בתפנוקי ותענוגות העולם, והוא יושב ביניהם כנין טוב ששוקט על שמריו, ואז נקרא ויחי יעקב, ולא הפריד בין ויפרו וירבו מאד לבין ויחי יעקב, וכך ראוי.

שבע עשרה שנה. מה הטעם שבע עשרה שנה? אלא אמר רבי שמעון, כל ימי יעקב היו בצער. בצער עבר אותם בהתחלה. כיון שראה את יוסף והיה עומד לפניו,

עלמא. דכתיב, (בראשית ב) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם, והאי ארץ חד מנייהו. בגיני כך, נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

דבר אחר, ועמו כלם צדיקים, דא יעקב ובנוי דנחתו למצרים בין עם קשי קדל, ואשתפחו כלהו זפאין. ובגין כך כתיב, לעולם (דף רטו ע"ב) יירשו ארץ דמתמן סליקו לירית ארעא קדישא.

ויחי יעקב בארץ מצרים, אמאי פרשתא דא סתימא. רבי יעקב אמר, בשעתא דמית יעקב, אסתימו עיניהון דישראל. רבי יהודה אמר, דכדין נחתו לגלותא, ואשתעבדו בהון.

רבי שמעון אמר, מה כתיב לעילא, וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד. וכתיב ויחי יעקב, דלא אתחזי לאפרשא בין דא לדא. מה אינון קיימי בתפנוקין דמלכין, וקבילו ענוגא וכסופין לגרמיהו. אוף יעקב נמי, קיים בתפנוקי מלכין, בענוגא וכסופא לגרמיה, לא אתפרש דא מן דא.

והבא אקרי ויחי. דהא כל יומי לא אקרי ויחי, בגין דכל יומי בצערא הו, בצערא אשתפחון, עליה כתיב, (איוב א) לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז. פתר דנחת למצרים, אקרי ויחי. חמא לבריה מלפא, חמא לכל בניו זפאין צדיקין, וכלהו בתענוגי ותפנוקי עלמא, והוא יתיב ביניהון פחמר טב דיתיב על דוירדייה, כדין אקרי ויחי יעקב. ולא פריש בין ויפרו וירבו מאד לויחי יעקב, והכי אתחזי.

שבע עשרה שנה, מאי טעמא שבע עשרה שנה. אלא אמר רבי שמעון,